

Nr 32

Utlåtande i anledning av väckta motioner om en upplysningskampanj angående straffades problem vid sökande av arbete.

I de till allmänna beredningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 241 av herr *Dahlén m. fl.* och II: 319 av herr *Ohlin m. fl.* hemställes — under hänvisning till motiveringen i de likalydande motionerna I: 203 och II: 263 — att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära igångsättande av en upplysningskampanj riktad till statliga, kommunala och privata arbetsgivare om straffades problem vid sökande av arbete.

I motionerna I: 203 och II: 263 om upprustning av kriminalvården har i ett avsnitt rörande frivård uttalats, att de största problemen för vården av frigivna gäller tillgång till bostad och arbete. Motionärerna anför, att många arbetsgivare drar sig för att anställa straffade. Detta försvårar allvarligt den frigivnes rehabiliteringsmöjligheter. Statliga, kommunala och privata arbetsgivare måste därför upplysas om nödvändigheten av att straffade inte diskrimineras på arbetsmarknaden, om anstalts- och frivårdens syften m. m. Motionärerna föreslår att de kriminalvårdande myndigheterna anmodas att ordna en upplysningskampanj om dessa frågor för arbetsgivare.

På längre sikt bör man enligt motionärernas mening också överväga att anordna en till allmänheten riktad upplysningskampanj om kriminalvårdens förutsättningar och uppgifter. Denna skulle dels kunna fylla en brottsförebyggande uppgift, dels undanröja tendenser till misstänksamhet och social diskriminering mot straffade. Om vårdtanken någonsin helt skall kunna slå igenom på kriminalvårdens område krävs att allmänheten står bakom denna målsättning.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna I: 241 och II: 319 från kriminalvårdsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen.

Kriminalvårdsstyrelsen erinrar om Kungl. Maj:ts cirkulär den 15 september 1960 (nr 553) angående anställningsvillkor m. m. för partiellt arbetsföra inom statlig och statsunderstödd verksamhet.

I nämnda cirkulär har Kungl. Maj:t fäst myndigheternas uppmärksamhet på vissa allmänna riktlinjer, som skall följas beträffande anställande av personer, vilka på grund av fysiskt eller psykiskt arbetshinder eller social belastning har eller väntas kunna få särskilda svårigheter att erhålla eller behålla ett förvärvsarbete.

Kungl. Maj:t har sedermera i cirkulär den 28.6.1963 (nr 430) angående *Bihang till riksdagens protokoll 1967. 11 saml. Nr 32*

anställning av straffade personer m. fl. inom statlig och statsunderstödd verksamhet hänvisat till innehållet i cirkuläret av den 15.9.1960 samt understrukit angelägenheten av att myndigheterna visar beredvillighet att medverka i arbetet på att till samhällslivet återföra personer, vilka på grund av brott avtjänat straff eller varit föremål för annan åtgärd från samhällets sida. Myndigheterna anmodas, då anställning söks av sådan person, liksom eljest fördomsfritt och sakligt pröva dennes meriter och lämplighet för anställningen. Den omständigheten att sökanden begått brottslig gärning bör sålunda i och för sig icke utestänga honom från anställning med mindre brottet med hänsyn till de arbetsuppgifter, varom är fråga, prövas utgöra hinder härför.

Styrelsen anser det vara påkallat att dessa anvisningar ånyo bringas i åtanke och förklarar sig gärna se att styrelsen erhåller uppdrag att på lämpligt sätt bevaka att de efterlevs.

Vad angår den kommunala och enskilda arbetsmarknaden är det behövt att fortlöpande informera olika slags arbetsgivare om de straffades problem. Från kriminalvårdens sida pågår ständigt en sådan informationsverksamhet. Tjänstemännen inom både anstalts- och frivård liksom övervakarna lägger ner stor möda på att söka hjälpa sina klienter till anställningar hos lämpliga och förstående arbetsgivare. Härvid har kriminalvården utvecklat ett nära samarbete med arbetsmarknadsverket som genom en omfattande kontaktmannaorganisation lämnar ovärderligt stöd.

Styrelsen uttalar, att kriminalvårdens organisation ännu är för svag för att kunna effektivt lösa arbetsanskaffningen för klientelet och därmed sammanhängande informationsproblem, och erinrar om framförda petitaöskanden bland annat om en ytterligare upprustning av skyddskonsulentorganisationen och om en utbyggnad av kontakterna mellan anstalterna och samhällslivet, inte minst arbetslivet, genom särskilda konsulenter för de intagnas fritids-, kontakt- och utbildningsverksamhet.

Styrelsen är enig med motionärerna om att det behövs en bättre information till arbetsgivare om straffades problem vid sökande av arbete. Styrelsen avstyrker dock en upplysningskampanj av den art motionärerna synes avse. Enligt styrelsens uppfattning nås syftet bäst genom en förstärkning av styrelsens informatoriska resurser.

Arbetsmarknadsstyrelsen, som till sitt yttrande fogat bl. a. cirkulärmeddelande angående samarbete med kriminalvården genom särskilda kontaktmän och rådjongkontaktmännens för kriminalvården årsredogörelse för år 1965, anför följande:

»Praktiska åtgärder i motionernas syfte utföres i det dagliga arbetet vid varje arbetsförmedling i samband med arbetsanskaffningen för straffade. Det är härvid fråga om ett i hög grad individualiserat arbete med hänsynstagande till de särskilda förhållandena i varje enskilt fall. Inom de statliga arbetsvårdsexpeditionerna har vidare vidtagits särskilda åtgärder att effektivisera ifrågavarande arbetsanskaffning genom speciella kontaktmän. Riktlinjer för kontaktmännens arbete framgår av arbetsmarknadsstyrelsens cirkulärmeddelande V 6/64.

Vid ackvisionsarbetet inom den statliga sektorn kan arbetsförmedlaren åberopa Kungl. Maj:ts cirkulär nr 430 den 18 juli 1963 angående anställning av straffade personer m. fl. inom statlig och statsunderstödd verksamhet. Detta cirkulär synes vara i behov av omarbetning sedan numera den i cirkuläret åberopade statens nämnd för partiellt arbetsföra sammanslagits med statens personalvårdsnämnd. En åtgärd i motionernas syfte skulle vara om Arbetsgivareföreningen till sina delägare kunde utgiva ett cirkulär av motsvarande innehåll. Det är angeläget att cirkulär av ifrågavarande slag får spridning bland personalanställare på alla nivåer.»

Utskottet

För rehabiliteringen av straffade personer är det av största vikt att deras återinträde på arbetsmarknaden underlättas.

1956 års eftervårdsutredning framhöll i ett år 1961 avgivet slutbetänkande om arbetsanskaffning åt kriminalvårdens klientel att man, i den mån det var möjligt att förbättra de straffades utsikter att vinna anställning inom den statliga förvaltningen, även kunde räkna med att den allmänna inställningen till dem inom andra delar av arbetslivet i viss mån skulle förändras i positiv riktning.

En liknande uppfattning har kommit till uttryck i cirkulär den 15 september 1960 (nr 553) angående anställningsvillkor m. m. för partiellt arbetsföra inom statlig och statsunderstödd verksamhet, vari Kungl. Maj:t har angivit vissa allmänna riktlinjer för anställande av partiellt arbetsföra, avseende bl. a. personer som på grund av social belastning har eller väntas kunna få särskilda svårigheter att erhålla eller behålla ett förvärvsarbete. I cirkuläret har betonats, att en förutsättning för genomförande av en allmän sysselsättnings- och socialpolitik, som syftar till att tillvarata dessa gruppers produktiva förmåga, är att staten tar ledningen i detta avseende. Cirkuläret anger, att myndigheterna ej bör ha en restriktiv inställning till de partiellt arbetsföra som arbetskraft.

I anslutning till innehållet i nämnda cirkulär har Kungl. Maj:t genom cirkulär den 28 juni 1963 (nr 430) angående anställning av straffade personer m. fl. inom statlig och statsunderstödd verksamhet understrukt angelägenheten av att myndigheterna visar beredvillighet att medverka i arbetet på att till samhällslivet återföra personer, vilka på grund av brott avtjänat straff eller varit föremål för annan åtgärd från samhällets sida. Myndigheterna anmodas, då anställning söks av sådan person, liksom eljest fördomsfritt och sakligt pröva dennes meriter och lämplighet för anställningen. Den omständigheten att sökanden begått brottslig handling bör sålunda i och för sig icke utestänga honom från anställning, om icke brottet med hänsyn till arbetsuppgifterna prövas utgöra hinder.

Handläggningen av frågor som sammanhänger med partiellt arbetsföras

utnyttjande i statens tjänst ankommer numera på statens personalvårdsnämnd.

Samhället gör vidare genom de arbetsförmedlande och kriminalvårdande organen särskilda insatser för att underlätta arbetsanskaffning åt straffade personer även inom den enskilda och den kommunala sektorn.

För att förstärka arbetsförmedlingens medverkan vid arbetsanskaffning åt kriminalvårdens klienter har arbetsmarknadsstyrelsen utsett särskilda råjong-, läns- och lokala kontaktmän, vilka har till uppgift bl. a. att bistå vid planeringen av de intagnas sysselsättning i arbetsdriften samt i frågor om arbetsträning och yrkesutbildning och vid arbetsanskaffning åt frivårdsklientelet, frigivna och intagna.

Utskottet vill framhålla att strävanden att bryta negativa attityder inom arbetsmarknaden gentemot straffade arbetssökande måste bedrivas kontinuerligt. Enligt utskottets mening kan bestående resultat bäst vinnas genom att arbetsmarknadsmyndigheterna och kriminalvården tillförsäkras resurser för erforderliga arbetsvårdsåtgärder och för fortlöpande direkta kontakter på bred front med arbetsgivare för att underlätta dessa arbets sökandes placering på arbetsmarknaden. Utskottet förutsätter att man inom de statliga och statsunderstödda verksamhetsområdena konsekvent skall föregå med gott exempel i sin anställningspolitik. Det synes angeläget att myndigheterna ytterligare uppmärksammas på innehållet i 1960 och 1963 års cirkulär, lämpligen i samband med att dessa publiceras på nytt efter den omarbetning som numera kan finnas påkallad.

Utskottet anser således att den statliga aktiviteten i första hand bör inriktas på förstärkning av åtgärder av ovan angivna slag. Utskottet vill även framhålla önskvärdheten av att arbetsmarknadsparterna i övrigt verkar i samma syfte, t. ex. genom att utfärda rekommendationer i frågan.

Utskottet finner sig icke kunna förorda förslaget om en särskild upplysningskampanj men anser sig under åberopande av vad ovan anförts böra hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 241 och II: 319 i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till kända vad utskottet anført.

Stockholm den 25 april 1967

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Hellebladh, Erik Gustaf Peterson, Axel Kristiansson, fru Hultell, herrar Helge Karlsson, Wååg, fru Diesen, fru Hamrin-Thorell och fru Landberg;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herrar Hamrin i Kalmar, Svensson i Kungälv, Dickson, Rimås, Wikner, Larsson i Borrbj, Nordgren, fru Ekroth, herrar Hansson i Piteå och Josefson i Arrie.